

Sprawozdanie

Komisji Krajoznawczej Zarządu Głównego PTTK

z działalności w 2014 r.

A. Sprawy osobowe

Komisja Krajoznawcza ZG PTTK XVIII kadencji została wybrana podczas Krajowej Konferencji Krajoznawców PTTK w dniu 18 stycznia 2014 r. i ukonstytuowała się w następującym składzie:

1. Szymon Bijak – przewodniczący
2. Krzysztof Tęcza – wiceprzewodniczący
3. Mirosława Wojciechowska – sekretarz
4. Alicja Wrzosek – członek
5. Bernadetta Zawilińska – członek
6. Elżbieta Łobacz-Bącal – członek
7. Małgorzata Pawłowska – członek
8. Maciej Maśliński – członek
9. Wojciech Kowalski – członek

20 sierpnia M. Wojciechowska złożyła listownie rezygnację z dalszych prac w Komisji. Na zebraniu 15 listopada na wakujące miejsce w Komisji wybrano Krzysztofa Czerepowickiego, a funkcję sekretarza Komisji powierzono A. Wrzosek.

Stałymi współpracownikami Komisji są Anna Becker-Kulińska, Maria Janowicz, Zbigniew Lewandowski, Krzysztof R. Mazurski, Józef Partyka i Jerzy Pabian. Do czasu włączenia w skład Komisji rolę współpracownika pełnił także K. Czerepowicki.

Opiekunem Komisji z ramienia Zarządu Głównego PTTK jest Henryk Miłoszewski, a z ramienia Głównej Komisji Rewizyjnej PTTK – Dariusz Kuzelewski. W maju dotychczasowa opiekun Komisji z ramienia biura Zarządu Głównego PTTK Grażyna Orłowska-Rybicka zrezygnowała z tej funkcji. Od 1 czerwca sprawami Komisji zajmuje się Katarzyna Czyż.

B. Zebrania Komisji

W 2014 roku odbyły się cztery zebrania Komisji: w Warszawie (22 lutego, 20 sierpnia i 15 listopada) oraz w Łodzi (5 kwietnia). Frekwencja w zebraniach Komisji wynosiła: Sz. Bijak, K. Tęcza, A. Wrzosek, E. Łobacz-Bącal i W. Kowalski – 100%, M. Pawłowska – 75%, B. Zawilińska i M. Maśliński – 50%. Poza członkami Komisji i jej współpracownikami i opiekunami w zebraniach uczestniczyli także zaproszeni goście (P. Anders, A. Danowski, M. Żochowski).

C. Działalność programowa

Komisja swoją działalność realizuje według regulaminu i planu pracy Komisji, które zostały zatwierdzone przez Zarząd Główny PTTK 14 czerwca 2014 r., oraz w oparciu o wnioski z Krajowej Konferencji Krajoznawców PTTK z dnia 18 stycznia 2014 r.

I. Sprawy instruktorskie

Krajowe Kolegium Instruktorów Krajoznawstwa pracowało w następującym składzie K. Tęcza (przewodniczący), A. Wrzosek, E. Łobacz-Bącal, M. Wojciechowska i K. Czerepowicki.

W 2014 r. na wniosek KKIK mianowano 6 Zasłużonych Instruktorów Krajoznawstwa i 9 Instruktorów Krajoznawstwa Polski.

W marcu wystosowano pismo do regionalnych KIK by w związku z upływem kadencji zaktualizowały swoje składy i przesłały dane kontaktowe do Komisji. Do końca roku stosowne informacje przesłały RKIK z województw dolnośląskiego, kujawsko-pomorskiego, lubelskiego, lubuskiego, podlaskiego, pomorskiego, śląskiego i świętokrzyskiego. Kolegia z tych województw zostały zatwierdzone przez Komisję.

II. Odznaki krajoznawcze

W skład Zespołu ds. odznak krajoznawczych weszli M. Maśliński (przewodniczący), J. Pabian, W. Kowalski i Z. Lewandowski.

Zespół zaopiniował przesłane do Komisji regulaminy odznak: *Śladami błogostawionego Edmunda Bojanowskiego* i *Odznaka Pawła Brylińskiego* oraz aktualizację regulaminu odznaki *Szlakiem zabytków światowego dziedzictwa UNESCO w Polsce*.

W związku z kanonizacją papieża Jana Pawła II, Komisja opracowała, z inicjatywy W. Kowalskiego regulamin odznaki „Miejsca kultu św. Jana Pawła II”, który został następnie zatwierdzony przez Prezydium Zarządu Głównego PTTK (uchwała nr XX/XVIII/2014). Autorem znaku graficznego odznaki jest Włodzimierz Majdewicz. Z okazji przypadającej w 2015 r. 40. rocznicy ustanowienia Odznaki Krajoznawczej PTTK, z inicjatywy Sz. Bijaka i Z. Lewandowskiego, przygotowano regulamin odznaki okolicznościowej. Jej wizerunek opracowuje W. Majdewicz.

W 2014 r. przyznano 62 Odznaki Krajoznawcze Polski, w tym: 18 brązowych, 21 srebrnych, 12 złotych i 11 złotych z szafirem. Najwyższy stopień odznaki zdobyli: Monika i Grzegorz Kowalscy ze Skarżyska Kamiennej, Stanisław Kukowski z Elbląga, Helena Maszczyk z Zawiercia, Czesław Wodecki z Jastrzębia Zdrój, Leon Jański z Elbląga, Stanisław Strojny z Gdańska, Ewa i Marek Botulińscy z Zabrze, Barbara Ząbczyk-Chmielewska z Gdańska oraz Marek Szot z Wrocławia. Zespoły Weryfikacyjne ROK w 2014 r. zweryfikowały 1040 brązowe i 411 srebrne ROK (wyniki częściowe). Najwięcej odznak zweryfikowały ZW w oddziałach Wojskowym w Chełmie i Międzyuczelnianym w Warszawie. Powołano dwa nowe zespoły weryfikacyjne w Malborku i Busku Zdrój.

III. Sprawy Regionalnych Pracowni Krajoznawczych

Zespół ds. Regionalnych Pracowni Krajoznawczych tworzą M. Pawłowska (przewodnicząca), B. Zawilińska, A. Becker-Kulińska, M. Janowicz oraz Sz. Bijak.

Zespół koordynował podziału środków z budżetu ZG PTTK przeznaczonych na dofinansowanie RPK. Zaproponowano utworzenie dwóch strumieni finansowania działalności RPK (działania programowe i rozwój kadry programowej) i opracowano stosowne dokumenty (regulaminy i wzory wniosków) do przeprowadzenia konkursów na dofinansowanie. Łącznie w dwóch konkursach (wiosna i jesień) przyznano 2050 zł w ramach funduszu rozwoju osobistego kadry RPK i 7000 zł w ramach funduszu programowego. Beneficjentami tych środków było 4 kierowników pracowni i 10 RPK. Planowana jest kontynuacja tego rozwiązania w latach kolejnych.

W kwietniu odbyło się w Łodzi szkolenie kierowników RPK, w którym wzięło udział około 30 osób, w tym przedstawiciele 15 pracowni. Za organizację spotkania odpowiadał A. Danowski z CFK PTTK. Szczególny nacisk położono na sprawy archiwizacji oraz fotografii.

IV. Sprawy kolekcjonerskie

Podkomisja ds. kolekcjonerstwa krajoznawczego pracowała w składzie W. Kowalski (przewodniczący), M. Maśliński, H. Paciej, J. Motyka i M. Tokarski.

Na wniosek Podkomisji dokonano 5 kolejnych mianowań Jurorów Zbiorów Kolekcjonerskich.

D. Działalność organizacyjna

I. Jubileusz 60-lecia Komisji

15 listopada odbyły się w sali plenarnej budynku Zarządu Głównego PTTK w Warszawie obchody jubileuszu 60-lecia Komisji Krajoznawczej ZG PTTK. Główną ich część stanowiła prowadzona przez K.R. Mazurskiego sesja, na której wygłoszono trzy referaty: *Stan i perspektywy krajoznawstwa w PTTK* (Sz. Bijak), *Sesje popularno-naukowe „Mijające Krajobrazy Polski”* (J. Partyka) i *Współczesne problemy kolekcjonerstwa* (W. Kowalski). Sesji towarzyszyła wystawa podsumowująca 60 lat działalności Komisji, którą przygotowały A. Becker-Kulińska i M. Luty, oraz prezentacja związanych z Komisją wydawnictw, które znajdują się w zbiorach Centralnej Biblioteki PTTK. Przedstawiono także okolicznościowe wydawnictwo, które powstało pod redakcją K.R. Mazurskiego.

Na spotkaniu 15 listopada poinformowano także o przyznaniu przez Prezydenta RP Krzyży Zasługi wybitnym krajoznawcom. Odznaczenie otrzymali Edwin Kozłowski, Małgorzata Pawłowska, Wiesław Wiącek (złote), Bogdan Kucharski (srebrny), Zenon Pilarczyk i Krzysztof Tęcza (brązowy). Z powodu wyborów samorządowych, jakie przypadały na następny dzień, mimo wcześniejszych ustaleń nie udało się przybyć nikomu z władz by te odznaczenia wręczyć. Nastąpiło to na grudniowym posiedzeniu Zarządu Głównego.

Z okazji swojego jubileuszu Komisja uhonorowała na wniosek oddziałów terenowych Towarzystwa dyplomem 60-lecia Komisji zasłużone i aktywne osoby działające dla krajoznawstwa. W ten sposób wyróżniono łącznie 670 osób.

II. XLIV Centralny Zlot Krajoznawców CZAK w Warszawie

XLIV CZAK odbył się w dniach 20–24 sierpnia i został zorganizowany przez Oddział PTTK „Mazowsze” w Warszawie. Komandorem Zlotu był Mieczysław Żochowski. Na CZAK przyjechały 103 osoby, w tym 10 to zasłużeni instruktorzy krajoznawstwa, 25 – instruktorzy krajoznawstwa Polski i 30 - regionu. Zlot był poprzedzony pięcioma wycieczkami przedzlotowymi. Podczas jego rozpoczęcia odbyła się krótka sesja referatowa oraz forum krajoznawców, czyli rodzaj otwartego spotkania Komisji z aktywnym krajoznawczym Towarzystwa. Ostatniego dnia odbyły się dyskusje panelowe poświęcone m.in. kulturze ludowej, roli tradycji oraz pracy krajoznawczej wśród młodzieży, a także roli i zadaniom instruktorów krajoznawstwa.

III. XXIII Przegląd Książki Krajoznawczej i Turystycznej

XXIII Przegląd Książki Krajoznawczej i Turystycznej został przygotowany i zrealizowany przez Centralną Bibliotekę PTTK, przy współpracy z Wielkopolskim Klubem Publicystów Krajoznawczych i Oddziałem Poznańskim PTTK. Komisarzem Przeglądu była M. Janowicz. Z ramienia Komisji w pracach jury Przeglądu udział wzięli K. R. Mazurski (jako przewodniczący) i K. Tęcza, a M. Pawłowska reprezentowała Centralną Bibliotekę PTTK.

Łącznie na Przegląd nadesłano 163 publikacje. Jury obradowało w Warszawie w dn. 22-23 września. Prezentacja laureatów i wręczenie nagród miały miejsce 23–25 października w Poznaniu podczas Targów Regionów i Produktów Turystycznych Tour Salon. Aktywny wkład w powstanie i prowadzenie stoiska Przeglądu miała M. Pawłowska, która także wraz z Sz. Bijakiem przygotowała grę targową. Komisja wyróżniła publikację *Ale to już było... Historia Studenckiego Koła Przewodników Beskidzkich w Katowicach 1963- 2013*, której redaktorem był Edward Wiczorek, a wydało ją Studenckie Koło Przewodników Beskidzkich z Katowic. Nagrodę przedstawicielowi wydawcy na Tour Salonie wręczył Sz. Bijak.

IV. Sesje popularnonaukowe „Mijające Krajobrazy Polski”

Komisja kontynuuje działania propagujące cykl seminariów krajoznawczych pod wspólnym tytułem „Mijające krajobrazy Polski”, których organizację zainicjował J. Partyka. W 2014 r. odbyło się pięć seminariów (Gdańsk, Jelenia Góra, Kamień Pomorski, Lubiąż, Żary), w organizację których aktywnie zaangażowani byli K. Tęcza, A. Wrzosek i E. Łobacz-Bącal. Ukazały się materiały ze spotkań w Lubaniu i Kielcach (z 2013 r.). Informacje o planowanych sesjach zbiera J. Partyka.

V. CZAK Kresowy

Planowany na czerwiec wyjazd na rumuńską Bukowinę nie doszedł do skutku z powodu zbyt małej liczby zgłoszeń. Przyczyn takiego stanu rzeczy należy zapewne upatrywać w wysokiej cenie i słabej reklamie.

E. Pozostałe działania

I. Działalność wydawnicza

Kontynuowane jest wydawanie biuletynu informacyjnego Komisji pt. KRAJOZNAWCA. Redaktorem naczelnym tego kwartalnika jest K. Tęcza, a autorami tekstów coraz szerszy krąg krajoznawców z całej Polski. W 2014 r. ukazały się kolejne cztery numery periodyku. Na razie są one dostępne w wersji elektronicznej na stronie internetowej Komisji. Wersja drukowana ukaże się w miarę możliwości finansowych.

Również Podkomisja Kolekcjonerstwa Krajoznawczego wydaje swój biuletyn informacyjny. Jego redakcją zajmuje się W. Kowalski. Czasopismo ukazuje się w wersji papierowej raz do roku, na CZAK.

II. Udział w konferencjach....

We wrześniu Sz. Bijak reprezentował Komisję na odbywającej się w Zakopanem Konferencji Naukowej *Międzypokoleniowe Aspekty Turystyki*, gdzie wygłosił referat pt. „*Odznaki turystyczno-krajoznawcze PTTK jako pasja międzypokoleniowa*”. Treść wystąpienia opublikowano w wydawnictwie pokonferencyjnym.

W dniu 9 grudnia K. Czerepowicki reprezentował Komisję na zorganizowanym przez Kujawski Oddział PTTK we Włocławku spotkaniu poświęconym pamięci Helenie Cieślak, Zasłużonemu Instruktorowi Krajoznawstwa, które połączone było z promocją książki pt. „Helena Cieślak - Nauczycielka Kraju Ojczystego”.

III. Przygotowania do jubileuszu 110-lecia założenia Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego

W grudniu Komisja złożyła do Zarządu Głównego PTTK wspólną z Komisją Historii i Tradycji propozycję działań w ramach obchodów jubileuszu 110-lecia założenia Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, który przypada na 2016 r.

Przewodniczący
Komisji Krajoznawczej ZG PTTK

Szymon Bijak

Warszawa, dnia 20 lutego 2015 r.